

БЕЛЕЖКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕТО НА ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ИЗМЕРВАНИЯТА

Светлозар П. Стоянов

NOTES ON THE GOVERNMENTAL POLICIES REGARDING MEASUREMENTS

Svetlozar P. Stoyanov

ABSTRACT: This research presents, in short and in general terms, the governmental policy regarding measurements.

KEYWORDS: Measurement laws, Bulgarian institute of metrology, State agency for metrological and technical surveillance.

Предложената тематика е с идея да направи опит за представяне, накратко и в най-общ план, на осигуряването на държавната политика в областта на измерванията.

В посоченото направление обществените отношения се уреждат от Закона за измерванията. Той е приет от XXXIX Народно събрание на 24 април 2002 г. Постановен е с Указ №141 от 29 април 2002 г. на Президента на републиката на основание чл. 98, т. 4 от Конституцията на Република България. Обнародван е в Държавен вестник, бр. 46 от 07 май 2002 г. и е в сила от 09 ноември 2002 г. Този закон отменя Закона за измерванията, обнародван в Държавен вестник, бр. 45 от 21 април 1998 г. и с последни изменения в Държавен вестник, бр. 108 от 14 декември 2001 г. [2, с. 4, с. 14; 3; 4].

Последните изменения и допълнения на действащия Закон за измерванията са приети от XLIV Народно събрание на 04 септември 2019 г. Постановени са с Указ № 215 от 09 септември 2019 г. на Президента на републиката на основание чл. 98, т. 4 от Конституцията на Република България. Обнародвани са в Държавен вестник, бр. 72 от 13 септември 2019 г. [1, с. 2; 4].

Настоящият Закон за измерванията има за цел да защитава живота и здравето на хората и околната среда от вредни въздействия, което е в съответствие с националните интереси. В тази връзка защитата е и към имуществото на физическите и юридическите лица от неблагоприятни последици, които могат да настъпят вследствие на неверни резултати от измерванията. Същественото в целта на Закона за измерванията е да създава условия за международно признаване на резултатите от извършваните в Република България измервания при използване само на единици, разрешени от Закона за измерванията [3].

За осигуряване на проследимост на измерванията в страната се създават национални еталони и национална система за сертифицирани сравнителни материали. По отношение на осигуряването на точност и достоверност на измерванията в областта на здравеопазването и на измерванията, свързани с обществената безопасност, защитата на околната среда, държавните и общинските вземания и търговските плащания, се извършва метрологичен контрол, който обхваща: контрол на средствата за измерване; метрологична експертиза на средствата за измерване; контрол на предварително опаковани продукти и на опаковки, предназначени да бъдат използвани като съдове за измерване [3].

Контролът (установяване на съответствие между фактическото и нормативното състояние на даден обект или процес) на средствата за измерване се извършва за установяване на съответствието им с изискванията на Закона за измерванията, а метрологичната експертиза (съвкупност от действия за изследване, доказване и определяне на метрологични характеристики по отношение на съответни изисквания от нормативни актове) се извършва при възникване на спор, относно техническите и метрологичните характеристики на средствата за измерване в употреба, по искане на физически или юридически лица. От своя страна контролът на предварително опакованите продукти и на опаковките, предназначени да бъдат използвани като съдове за измерване, се извършва за установяване на съответствието им с изискванията

към техните качества или вместимости, а за спазване на разпоредбите на Закона за измерванията и наредбите по прилагането му се извършва метрологичен надзор (това е подход, т.е. пристъпване към определен проблем чрез съвкупност от дейности и анализ, за прилагане на съответен метод за осигуряване на съответствие със законодателството) [3; 10, с. 36, с. 81].

Държавната политика в областта на измерванията се определя от Министерския съвет (по предложение на министъра на икономиката) и се изпълнява от председателя на Българския институт по метрология (БИМ) и председателя на Държавната агенция за метрологичен и технически надзор (ДАМТН) (съобразно правомощията им по Закона за измерванията, като се ръководят от принципите за осигуряване на проследимост, точност и достоверност на измерванията). Двата председателя подпомагат министъра на икономиката при разработването на политиката в областта на измерванията, а всички министри и ръководителите на ведомства организират дейностите по осигуряване на проследимост, точност и достоверност на измерванията в ръководените от тях юридически лица [3].

Органи на управление [планиране, изпълнение и контрол (по време на планирането, при изпълнението и последващ)] в областта на измерванията са председателят на БИМ и председателят на ДАМТН [3; 11, р. 60].

Настоящият БИМ е юридическо лице към министъра на икономиката. Устройственият му правилник е приет с Постановление № 287 от 11 декември 2018 г. на Министерския съвет. Обнародван е в Държавен вестник, бр. 104 от 14 декември 2018 г. БИМ е специализиран в изпълнение на функциите по Закона за измерванията, включващи:

- създаване, съхраняване и усъвършенстване на националните еталони на Република България;
- организиране на изграждането и развитието на националната система за сертифицирани сравнителни материали;
- осигуряване на проследимост на измерванията в страната; осъществяване на контрол на средствата за измерване;
- извършване на метрологична експертиза на средствата за измерване [3; 7, с. 22; 8].

На следващо място БИМ е специализиран в:

- подпомагане на органите на държавната власт при осъществяване на техните правомощия по въпроси, свързани с измервания;
- провеждане на метрологични изследвания и предоставяне на услуги, свързани с измервания и със средства за измерване, в области от обществен, научен и икономически интерес;
- провеждане на дейности по международно признаване на резултатите от извършените в Република България измервания [3].

Ръководството на БИМ се осъществява от председател, който се определя с решение на Министерския съвет и се назначава от министър-председателя. От своя страна председателят на БИМ:

- предлага на Министерския съвет утвърждаването на националните еталони на Република България;
- предлага на Министерския съвет за приемане на дългосрочна програма за развитие на националните еталони;
- приема дългосрочна програма за развитие на националната система за сертифицирани сравнителни материали, координира нейното изпълнение и издава сертификати за сертифицираните сравнителни материали;
- одобрява и отнема одобряването на типа на средства за измерване;
- представява Република България пред международните органи и организации по метрология;
- изпълнява и координира изпълнението на задълженията на Република България, произтичащи от членството ѝ в международните органи и организации по метрология;
- сключва, изменя и прекратява двустранни и многостранни споразумения за сътрудничество и взаимно признаване в областта на измерванията;
- издава указания и препоръки за прилагането на документите на международните органи и организации по метрология;
- организира издаването на официалния бюлетин на БИМ;

- определя размера на цените за предоставяните от БИМ услуги [3; 7, с. 22 – 23; 8].

Другият орган на управление в областта на измерванията е настоящата ДАМТН. Тя е юридическо лице на бюджетна издръжка към министъра на икономиката. Устройственият ѝ правилник е приет с Постановление № 47 от 24 февруари 2003 г. на Министерския съвет. Обнародван е в Държавен вестник, бр. 20 от 04 март 2003 г. Последните изменения и допълнения в Устройствения правилник са приети с Постановление № 201 от 13 август 2019 г. на Министерския съвет. Обнародвани са в Държавен вестник, бр. 65 от 16 август 2019 г. ДАМТН осъществява метрологичен надзор съгласно Закона за измерванията [3; 5, с. 29 – 30].

От своя страна председателят на ДАМТН:

- ръководи и представлява агенцията;
- определя периодичността на проверка на средствата за измерване в употреба, които подлежат на контрол, по предложение на председателя на БИМ;
- осъществява метрологичен надзор и технически надзор на съоръженията с повишена опасност;
- оправомощава лица за извършване на проверки на средства за измерване или отнема оправомощаването;
- ръководи методически специализираните органи за технически надзор към съответни министерства, дирекции и ведомства;
- предлага на председателя на БИМ отменяне на одобряването на типа на средствата за измерване, когато при метрологичния надзор се установи, че е налице основание;
- изпълнява и други задачи, възложени му със закон или с акт на Министерския съвет [3; 6, с. 6; 9].

Представената накратко и в най-общ план тематика предполага възможността да бъде предложен изводът, че осигуряването на държавната политика в областта на измерванията предполага тяхната осигуреност в Република България.

Литература:

1. Закон за изменение и допълнение на Закона за измерванията. – Държавен вестник, 72/13.09.2019, София, Народно събрание, 2 – 2.
2. Закон за измерванията. – Държавен вестник, 46/07.05.2002, София, Народно събрание, 4 – 14.
3. Закон за измерванията. – Lex.bg, Българският правен портал, 2020, София, ЛЕКС.БГ ЕАД, <<https://lex.bg/laws/ldoc/2135449088>>, 01.05.2020.
4. Конституция на Република България. – Parliament.bg, Народно събрание на Република България, 2020, София, Народно събрание, <<https://www.parliament.bg/bg/const>>, 01.05.2020.
5. Постановление №47 от 24 февруари 2003 г. за приемане на Устройствен правилник на Държавната агенция за метрология и технически надзор. – Държавен вестник, 20/04.03.2003, София, Народно събрание, 29 – 38.
6. Постановление №201 от 13 август 2019 г. за изменение и допълнение на Устройствения правилник на Държавната агенция за метрологичен и технически надзор, приет с Постановление №47 на Министерския съвет от 2003 г. – Държавен вестник, 65/16.08.2019, София, Народно събрание, 6 – 8.
7. Постановление №287 от 14 декември 2018 г. за приемане на Устройствен правилник на Българския институт по метрология. – Държавен вестник, 104/14.12.2018, София, Народно събрание, 22 – 29.
8. Устройствен правилник на Българския институт по метрология. – Lex.bg, Българският правен портал, 2020, София, ЛЕКС.БГ ЕАД, <<https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2137189164>>, 03.05.2020.
9. Устройствен правилник на Държавната агенция за метрологичен и технически надзор. – Lex.bg, Българският правен портал, 2020, София, ЛЕКС.БГ ЕАД, <<https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135464082>>, 03.05.2020.
10. Хауърд, П., Редгрейв, Ф. Метрология – накратко. 3-то издание. Albertslund, DK, 2008, Юли, Schultz Grafisk.

11. Bogdanov, A. Analysis of the relationship between logistics and standartization. – International journal “Science, education, innovation”, 2013, Volume 1, Association Scientific and applied research, Konstantin Preslavsky University press, Bulgaria, Shumen, 59 – 83.

*хон.ас. инж. икон. Светлозар П. Стоянов
ШУ „Епископ Константин Преславски”
Факултет по технически науки
катедра „Инженерна логистика”
s_v_stoyanov@abv.bg*